

Sygn. akt IX Ca 272/18

POSTANOWIENIE

Dnia 5 lipca 2018 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IX Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Agnieszka Żegarska (spr.)
Sędziowie:	SO Krystyna Skiepmo SO Dorota Ciejek
Protokolant:	prac. sądowy Izabela Ważyńska

po rozpoznaniu w dniu 5 lipca 2018 r. w Olsztynie na rozprawie

sprawy z wniosku M. G.

z udziałem A. G.

o podział majątku wspólnego

na skutek apelacji uczestnika od postanowienia Sądu Rejonowego w Bartoszycach z dnia 22 grudnia 2017 r., sygn. akt I Ns 26/17,

postanawia:

I. sprostować punkt I zaskarżonego postanowienia w ten tylko sposób, że zamiast słów: „o wartości o złotych” wpisać prawidłowo: „o wartości 120.000 złotych, z uwzględnieniem obciążenia hipotecznego z tytułu umów z dnia 21 kwietnia 2011 r.: nr DK/KR-H.-RnS/ (...) oraz nr DK/P-RnS/ (...)”,

II. oddalić apelację uczestnika w całości,

III. koszty postępowania za instancję odwoławczą wnioskodawczyni i uczestnik postępowania ponoszą każdy w zakresie związanym ze swoim udziałem w sprawie.

Krystyna Skiepmo Agnieszka Żegarska Dorota Ciejek

Sygn. akt IX Ca 272/18

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni M. G. domagała się podziału majątku wspólnego zgromadzonego w czasie trwania małżeństwa z uczestnikiem A. G..

W uzasadnieniu wskazała, że małżeństwo zainteresowanych zostało rozwiązane wyrokiem Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 8 lipca 2015 r. Byli małżonkowie podzielili się ruchomościami wchodzącymi w skład majątku

wspólnego. W niniejszym postępowaniu, wnioskodawczyni domagała się podziału lokalu mieszkalnego położonego przy ul. (...) w B. oraz rozliczenia dokonanych przez nią nakładów na majątek wspólny w kwocie 10.862,02 zł. Wnioskodawczyni wniosła o przyznanie lokalu na wyłączną własność.

Uczestnik postępowania poparł wniosek co do zasady, wnosząc ostatecznie o dokonanie sprzedaży lokalu i podzielenie ceny między byłych małżonków. Proponowany przez wnioskodawczynię sposób podziału jest dla niego krzywdzący, ponieważ nie posiada zdolności kredytowej i nie będzie mógł kupić nowego mieszkania. Ponadto wniósł o rozliczenie nakładów na majątek wspólny w kwocie 4.926,95 zł i spłaconych rat kredytu w łącznej wysokości 2.122,26 zł.

Postanowieniem z dnia 22 grudnia 2017 r., Sąd Rejonowy w Bartoszycach ustalił, że w skład majątku wnioskodawczyni i uczestnika postępowania wchodzi spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego położonego w B. przy ul. (...) (Kw. (...) o wartości o złotych (pkt. I), dokonał podziału tego majątku w ten sposób, że ww. lokal przyznał wnioskodawczyni bez obowiązku spłaty uczestnika postępowania (pkt. II), ustalił, że po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej wnioskodawczyni dokonała spłaty wspólnych długów w wysokości 10.862,02 zł (pkt. III), a uczestnik w wysokości 3.433,96 zł (pkt. IV), oddalił pozostałe wnioski wnioskodawczyni i uczestnika postępowania (pkt. V), zasądził od uczestnika na rzecz wnioskodawczyni kwotę 3.714,03 zł płatną w terminie 2 miesięcy od uprawomocnienia się orzeczenia (pkt. VI) ustalił, że wnioskodawczyni i uczestnik ponoszą koszty związane ze swoim udziałem w sprawie (pkt. VII).

Sąd Rejonowy ustalił, że wnioskodawczyni M. G. i uczestnik A. G. zawarli związek małżeński 15 sierpnia 2009 r. w K.. Przed zawarciem małżeństwa ani w czasie jego trwania wnioskodawczyni i uczestnik nie zawierali umów majątkowych małżeńskich. Z małżeństwa mają jedno dziecko: L. G., urodzoną (...) W dniu 2 maja 2011 r. wnioskodawczyni i uczestnik nabyli spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego numer (...), położone w budynku numer (...) przy ulicy (...) w B. (Kw. nr (...)), za cenę 138.000 zł. Celem zakupu lokalu w dniu 21 kwietnia 2011 r. zawarli z (...) Bankiem S.A. z siedzibą w W. umowę kredytu w kwocie 137.000 zł oraz umowę pożyczki w wysokości 4.680,71 zł. Okres spłaty należności z wyżej wskazanych umów określono na 30 lat. Celem zabezpieczenia spłaty należności głównej i należności ubocznych z tytułu kredytu i pożyczki na zakup prawa do lokalu wnioskodawczyni i uczestnik w dniu 2 maja 2011 r. ustanowili na nabywanym spółdzielczym prawie do lokalu mieszkalnego hipotekę do kwoty 240.857,21 zł. Małżeństwo zainteresowanych zostało rozwiązane wyrokiem Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 8 lipca 2015 r. (VI RC 624/15). Wykonywanie władzy rodzicielskiej nad małoletnią córką byłych małżonków powierzył obojgu rodzicom, ustalając miejsce zamieszkania dziecka przy matce. Zasądził od uczestnika na rzecz małoletniej córki alimenty w kwocie 500 złotych miesięcznie. Wyrok uprawomocnił się dnia 30 lipca 2015 r.

Dalej Sąd ten ustalił, że małżonkowie zamieszkiwali wspólnie w lokalu należącym do majątku wspólnego do końca lipca 2015 r. W sierpniu wnioskodawczyni przebywała na urlopie i dojeżdżała do pracy od rodziców. Dnia 1 września 2015 r. wyprowadziła się ze wspólnego lokalu. Od tego czasu mieszkał tam jedynie uczestnik. Sytuacja uległa zmianie w ostatnim dniu lutego 2016 r., kiedy to uczestnik wyprowadził się z lokalu, a zamieszkała tam wnioskodawczyni wraz z małoletnią córką. Wnioskodawczyni mieszka tam do chwili obecnej i ponosi wszystkie koszty związane z utrzymaniem tego lokalu. Spłaca też samodzielnie kredyt hipoteczny obciążający lokal oraz związaną z nim pożyczkę. Wcześniej, w okresie, gdy w lokalu mieszkał tylko uczestnik, to on ponosił te zobowiązania. W okresie od dnia 1 września 2015 r. do 1 marca 2016 r. uczestnik spłacił łącznie kwotę 3.433,96 zł tytułem spłaty kredytu hipotecznego na zakup wspólnego prawa do lokalu. W okresie od 1 marca 2015 r. do dnia zamknięcia rozprawy wnioskodawczyni spłaciła łącznie kwotę 6.609,37 zł z tytułu opłat za mieszkanie oraz kwotę 10.862,02 zł tytułem spłaty kredytu hipotecznego i pożyczki zaciągniętych na zakup prawa do lokalu. Na dzień 14 września 2017 r. stan kapitału kredytu hipotecznego obciążającego spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego wynosił 122.394,59 zł, a pożyczki 4.313,29 zł.

Na końcu ustalono, że obecnie wnioskodawczyni mieszka w lokalu wchodzącym w skład majątku wspólnego wraz z córką L. G. i konkubentem. Zarabia około 2.000 - 2.500 zł netto miesięcznie. Otrzymuje od uczestnika 500 zł miesięcznie alimentów na córkę. Jej konkubent zarabia około 1.800 zł netto, lecz obciążają go alimenty w kwocie

1.100 zł miesięcznie. Uczestnik mieszka obecnie w mieszkaniu, które wynajmuje wraz z konkubina w G.. Jest osobą bezrobotną, planuje podjęcie pracy po zakończeniu postępowania o podział majątku wspólnego i ma taką możliwość.

Sąd Rejonowy wskazał, że byli małżonkowie zgodnie określili wartość lokalu wchodzącego w skład majątku wspólnego na kwotę 120.000 zł. Spór stron dotyczył natomiast sposobu podziału tego lokalu, przy uwzględnieniu jego obciążenia hipotecznego w kwocie 122.394,59 zł. Sąd I instancji przeanalizował orzecznictwo Sądu Najwyższego i uznał, że - w warunkach rozpoznawanego przypadku - najwłaściwiej będzie przyznać lokal mieszkalny wnioskodawczyni z ustaleniem jego wartości przy uwzględnieniu istniejącego zobowiązania hipotecznego. Za takim rozwiązaniem przemawia fakt zamieszkiwania w przedmiotowym lokalu przez wnioskodawczynię z małoletnią córką. Poza tym wnioskodawczyni posiada stałą pracę i dotychczas rzetelnie wywiązywała się z spłaty kredytu hipotecznego. Przyjęcie koncepcji uczestnika, mogłoby narazić wnioskodawczynię na konieczność zarówno spłaty połowy wartości mieszkania, jak i spłaty całości rat kredytowych, co mogłoby być dla niej - z uwagi na wysokość dochodów - niewykonalne. Według byłych małżonków, szacunkowa wartość prawa do lokalu wyniosła 120.000 zł. Natomiast na dzień 14 września 2017 r. zadłużenie z tytułu kredytu wyniosło 122.394,59 zł, a z tytułu pożyczki 4.313,29 zł. Biorąc pod uwagę powyższe wartości Sąd I instancji ustalił wartość prawa do lokalu na 0 zł i przyznał go na wyłączną własność wnioskodawczyni.

Apelację od powyższego postanowienia złożył uczestnik postępowania, zaskarżając rozstrzygnięcie Sądu I instancji w części, tj. w zakresie pkt. I i II.

Uczestnik postępowania zarzucił zaskarżonemu orzeczeniu:

1. naruszenie art. 567 § 3 k.p.c. - poprzez przyjęcie, iż ww. przepis zezwala na uwzględnienie przy podziale majątku wspólnego ustalenie wartości tegoż majątku również z uwzględnieniem pasywów (obciążenia hipotecznego majątku) podczas gdy w świetle ww. przepisu wartość tego majątku winna być uwzględniona bez jego obciążenia hipotecznego albowiem podziałowi podlegają aktywa majątku wspólnego,
2. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia mające wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia polegający na uznaniu, iż przyjęcie sposobu podziału majątku przy określaniu jego wartości z uwzględnieniem obciążenia hipotecznego w niniejszej sprawie winno znaleźć zastosowanie, podczas gdy obliczenie wartości majątku w sposób przyjęty w orzeczeniu spowodowało pokrzywdzenie uczestnika postępowania pozbawiając go spłaty z tytułu podziału tego majątku, w tym pozbawiając uzyskania środków na utrzymanie, jak również uzyskania możliwości dokonania potrącenia wierzytelności przysługującej wnioskodawczyni z tytułu zobowiązania określonego w pkt. VI postanowienia z ewentualną wierzytelnością uczestnika z tytułu orzeczonej na jego rzecz spłaty, a nadto nie zwolnił go z obowiązku spłaty zadłużenia hipotecznego.

Mając powyższe na uwadze, uczestnik postępowania wniósł o:

1. zmianę zaskarżonego postanowienia:
 - a) w pkt. 1 poprzez przyjęcie wartości składnika majątku wspólnego stron tj. spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego wraz z wkładem budowlanym w wysokości 120.000 zł
 - b) w pkt. 2 poprzez orzeczenie obowiązku spłaty przez wnioskodawczynię na rzecz uczestnika kwoty 60.000 zł z tytułu przyznania jej prawa do spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu w terminie 6 miesięcy od dnia uprawomocnienia się postanowienia,
2. zasądzenie od wnioskodawczyni na rzecz uczestnika kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu przed Sądem II instancji.

W odpowiedzi wnioskodawczyni wniosła o oddalenie apelacji oraz obciążenie skarżącego kosztami postępowania odwoławczego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna.

Wskazane w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia ustalenia i wywody zostały przeprowadzone na podstawie poprawnej analizy dowodów oraz podanej tam podstawy prawnej, których ocena nie wykazała błędów natury faktycznej, czy logicznej, jak również jurydycznej.

W konsekwencji ustalenia te i oceny Sąd Okręgowy przyjmuje za własne, zwracając uwagę, że nie ma wobec tego potrzeby procesowej przeprowadzania na nowo w uzasadnieniu tego orzeczenia oceny każdego ze wskazanych wywodów, a wystarczy odnieść się do tych ustaleń i ocen, które zostały zakwestionowane w apelacji (wyrok Sądu Najwyższego z 10 października 1998r., III CKN 650/98, OSNC 1999/3/60, wyrok Sądu Najwyższego z 27 listopada 2003 r., II UK 156/03, Lex nr 390069, wyrok Sądu Najwyższego z 9 lutego 2012 r., III CSK 179/11, Lex nr 1165079).

Na etapie postępowania apelacyjnego, spór byłych małżonków sprowadzał się do kwestii spłaty z tytułu przyznania wnioskodawczyni spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu położonego przy ul. (...) w B..

Z ustaleń Sądu I instancji wynika, że wartość ww. prawa do lokalu wynosi 120.000 zł, a na dzień 14 września 2017 r. stan kapitału kredytu hipotecznego obciążającego spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego wynosił 122.394,59 zł, a pożyczki 4.313,29 zł.

Sąd Rejonowy - po bardzo szczegółowej analizie orzecznictwa Sądu Najwyższego - uznał, że w przedmiotowej sprawie należy przyznać prawo do lokalu M. G. z ustaleniem jego wartości przy uwzględnieniu istniejącego zobowiązania hipotecznego - bez spłaty na rzecz byłego męża.

Z takim rozstrzygnięciem nie zgodził się uczestnik postępowania stwierdzając, że z tytułu przyznania prawa do lokalu na wyłączną własność wnioskodawczyni, na jego rzecz powinno się zasądzić kwotę 60.000 zł.

Na poparcie tego stanowiska, wskazał następujące argumenty: w postępowaniu o podział majątku wspólnego nie dzieli się pasywów (zarzut naruszenia 567 § 3 k.p.c.), obliczenie wartości prawa do lokalu w sposób zaproponowany przez Sąd I instancji spowodowało jego pokrzywdzenie, poprzez brak spłaty od wnioskodawczyni (zarzut błędu w ustaleniach faktycznych).

Ponadto skarżący w uzasadnieniu apelacji wskazał, że na skutek zaskarżonego rozstrzygnięcia nadal pozostaje dłużnikiem osobistym banku, nie posiada żadnego zabezpieczenia w przypadku zaprzestania spłaty rat kredytu przez wnioskodawczynię, a poza tym w takiej sytuacji musiałby ponosić koszty związane z postępowaniem regresowym.

Z powyższego wynika, że A. G. nie kwestionuje przyznania prawa do lokalu byłej małżonce, jednakże domaga się należnej mu spłaty z tego tytułu.

Podkreślenia wymaga, że co do zasady długów zaciągniętych przez oboje małżonków nie można rozliczać przy podziale majątku wspólnego, gdyż mimo takiego podziału dług nadal utrzymuje się. Przerzucenie długu na jednego tylko z małżonków godziłoby w prawa wierzycieli (postanowienie składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 1978 r., III CRN 194/78, Legalis nr 21212).

Aktualnie w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się (jak słusznie zauważył Sąd Rejonowy), że w sprawach o podział majątku wspólnego, sąd - przydzielając jednemu z uczestników nieruchomości obciążoną hipotecznie - powinien ustalić wartość tej nieruchomości z uwzględnieniem obciążenia hipotecznego. Wówczas wartość nieruchomości na potrzeby postępowania działowego ustala się więc - co do zasady - odejmując od wartości rynkowej nieruchomości aktualny stan obciążenia hipotecznego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2011 r., I CSK 661/10, Legalis nr 385418, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 września 2013 r., II CSK 650/12, Legalis nr 950242).

W niniejszej sprawie występuje specyficzna sytuacja, bowiem wartość spółdzielczego prawa do lokalu (120.000 zł) jest mniejsza, niż wierzytelność hipoteczna którą zabezpiecza (122.394,59 zł i 4.313,29 zł).

W takim przypadku - jak słusznie przyjął Sąd I instancji - wszystkie okoliczności sprawy przemawiają za przyznaniem prawa do lokalu M. G. bez obowiązku spłaty byłego małżonka.

Przyjęcie rozwiązania polegającego na ustaleniu wartości prawa do lokalu bez obciążenia hipotecznego (tak jak domaga się skarżący), doprowadziłoby do zbyteńnego obciążenia wnioskodawczyni.

Wówczas M. G. ponosiłaby osobistą i rzeczową odpowiedzialność za umowę o kredyt hipoteczny i pożyczkę (122.394,59 zł i 4.313,29 zł), a dodatkowo byłaby zobowiązana do spłaty uczestnika postępowania w kwocie 60.000 zł.

Zatem na skutek podziału majątku wnioskodawczyni przejęłaby na siebie zobowiązanie w łącznej wysokości 186.707,88 zł (122.394,59 zł + 4.313,29 zł + 60.000 zł), a uczestnik postępowania otrzymałby korzyść w kwocie 60.000 zł.

M. G. nie miałyby bowiem żadnej gwarancji, że były małżonek przeznaczy kwotę otrzymaną z tytułu spłaty na uregulowanie zadłużenia wobec banku.

Tymczasem skutkiem zastosowania formuły rozliczeń przyjętej przez Sąd I instancji jest to, że spłata długu hipotecznego uwzględnionego przy ustalaniu wartości nieruchomości, dokonana z osobistego majątku przez małżonka, któremu przypadła ona w wyniku podziału nie rodzi roszczenia wobec drugiego małżonka, mimo że dług zabezpieczony hipoteką obciążał oboje małżonków (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2009 r., IV CSK 566/08, Lex nr 564826).

Czym innym jest bowiem odpowiedzialność osobista byłych małżonków wobec wierzyciela, na którą podział majątku nie ma wpływu, czym innym natomiast są zasady rozliczenia między nimi wydatków z majątku osobistego jednego z małżonków z tytułu wspólnego długu. Jeżeli ze względu na istnienie odpowiedzialności rzeczowej dług obciąża rzecz i obniża jej wartość, jego spłata przez małżonka - który w wyniku podziału majątku otrzymał obciążoną rzecz oszacowaną z uwzględnieniem tego długu - stanowi realizację zasady, że zobowiązany do spłaty jest ten komu nieruchomość została przyznana, gdyż spłacając dług zapobiega skierowaniu przez wierzyciela roszczeń do tej rzeczy (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2011 r., I CSK 41/11, Lex 1101323).

Należy także zauważyć, że - wbrew twierdzeniom apelacji - uczestnik postępowania nie jest pozbawiony środków prawnych wobec wnioskodawczyni w przypadku braku spłaty rat kredytu.

Sąd Okręgowy podziela pogląd wyrażony w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2010 r. (I CSK 205/09, Legalis nr 338379), że gdyby dług zabezpieczony hipoteką został zaspokojony przez małżonka, któremu lokal nie został przyznany, posiada on środki prawne pozwalające na żądanie zwrotu całych uiszczonych rat kredytu, albowiem wartość prawa przyznanego drugiemu z małżonków uwzględniała obciążenie hipoteczne.

W takiej sytuacji, kosztami procesu co do zasady powinna być obciążona strona przegrywająca ten proces.

Pozostałe argumenty podniesione w apelacji, takie jak: utrzymywanie przez wnioskodawczynię swojego konkubenta nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. W wyłącznej gestii M. G. jest to, na co przeznaczają zarobione pieniądze.

Reasumując wskazać należy, że sposób rozliczenia przyjęty w tej konkretnej sprawie przez Sąd I instancji jest najbardziej optymalny. Na skutek podziału wnioskodawczyni otrzymała prawo do lokalu bez obowiązku spłaty byłego małżonka, jednakże jest obecnie zobowiązana do spłaty zadłużenia wobec banku. Uczestnik postępowania co prawda nie otrzymał spłaty i nadal pozostaje dłużnikiem osobistym banku, jednakże w przypadku spłaty jakiegokolwiek raty kredytu, będzie przysługiwało mu wobec byłej małżonki roszczenie regresowe.

Podkreślenia wymaga ,że M. G. pracuje, otrzymuje stałe dochody, a co najważniejsze - regularnie spłaca raty kredytu. Rację ma skarżący wskazując, że wobec okresu na który zaciągnięto zobowiązanie (30 lat), nie jest możliwe bezwzględne przyjęcie , iż wnioskodawczyni będzie rzetelnie wywiązywać się ze spłaty kredytu. Należy jednak pamiętać, że sąd bierze pod uwagę stan istniejący w chwili zamknięcia rozprawy (art. 316 § 1 k.p.c.). Natomiast w niniejszej sprawie stan ten przedstawiał się tak, że to wnioskodawczyni pracuje i uzyskuje dochody, a uczestnik postępowania jest osobą bezrobotną.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy oddalił apelację na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 520 § 1 k.p.c.

Na końcu wskazać należy, że Sąd II instancji sprostował pkt. I zaskarżonego postanowienia w ten sposób, że zamiast słów „o wartości o złotych” wpisał: „o wartości 120.000 zł, z uwzględnieniem obciążenia hipotecznego z tytułu umów z dnia 21 kwietnia 2011 r.: nr DK/KR-H.-RnS/ (...) oraz nr DK/P- (...)”.

Wartość spółdzielczego prawa do lokalu położonego przy ul. (...) w B. nie może zostać określona na 0 zł. Prawo do przedmiotowego lokalu ma wartość 120.000 zł, jednakże na potrzeby niniejszego postępowania (ustalenie obowiązku spłat), należy uwzględnić wartość zadłużenia wynikającego z umowy kredytu i umowy pożyczki.

O sprostowaniu orzeczono na podstawie art. 350 § 3 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Krystyna Skiepmo Agnieszka Żegarska Dorota Ciejek